

Prof. Jeffrey D. Sachs

Jeffrey D. Sachs, Columbia Üniversitesi'nde Sürdürülebilir Kalkınma Profesörü, Sağlık Politikası ve Yönetimi Profesörü ve Dünya Enstitüsü Direktörüdür. Ayrıca Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne Milenyum Kalkınma Hedefleri konusunda Özel Danışmanlık yapmaktadır.

Amerika'nın Suriye'deki gerçek rolü

ABD'nin Suriye'deki iki cepheli savaşı, gülünç ve pervasız bir kumardır. Esad'ı devirmeye yönelik ABD öncülüğündeki çabaların amacı, Obama ve Clinton'ın zaman zaman öne sürdüğü gibi Suriye halkını korumak değil, İran ve Rusya'ya karşı bir vekâlet savaşı yürütmektir.

Suriye iç savaşı, dünyadaki en tehlikeli ve en yıkıcı kriz haline geldi. 2011 yılı başından bu yana yüz binlerce insan hayatını kaybetti; yaklaşık on milyon kişi yerinden, yurdundan oldu. Avrupa, IŞİD terörü ve siyasi sığınmacı akınları ile sarsılıyor ve ABD ile onun NATO müttefikleri, Rusya ile birden fazla kez tehlikeli bir şekilde karşı karşıya geldi.

Başkan Barack Obama, maalesef ABD'nin Suriye'deki rolünü Amerikan halkından ve dünya kamuoyundan saklayarak tehlikeleri ciddi ölçüde büyütmüş durumda. Suriye savaşının sona erdirilmesi, ABD'nin Suriye çatışmasında muhtelif tarafları finanse eden, onlara silah, eğitim ve destek sağlayanların kimler olduğu açıklamak dahil olmak üzere, 2011'den bu yana devam eden ve sıklıkla gizlenen rolünün muhasebesini dürüstçe yapmasını gerektiriyor. Böyle bir yaklaşım, birçok ülkenin pervasız davranışlarının da sona ermesine yardımcı olacaktır.

Obama'nın ABD'yi Suriye savaşının dışında tuttuğuna dair yaygın fakat yanlış bir algı var.

Gerçekten de ABD'deki saçıcılar, Obama'yı, Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'a yönelik olarak kimyasal silahlar konusunda bir kırmızı çizgi çizdiği, ancak Esad'ın o çizgiyi geçtiği iddia edildiğinde ise sürekli olarak geri adım attığı konusunda rutin olarak eleştiriyorlar (Suriye'deki diğer birçok mesele gibi bu mesele de belirsizliğini koruyor ve tartışılıyor).

CIA destek veriyor

Financial Times'in ABD'nin fazla müdahil olmadığı yönündeki hatalı fikrini sürekli olarak tekrarlayan önemli bir köşe yazarı, geçtiğimiz günlerde, eski Dışişleri Bakanı Hillary Clinton'ın Suriye'de Esad'a karşı mücadele eden isyancıları silahlandırma önerisinin Obama tarafından reddedildiğini ima etti.

Lâkin, sır perdesi bazen kalkabiliyor. New York Times, Obama'nın

Bu savaşın bedeli, Amerikan vekâlet savaşçılarının tahayyül ettiğinden çok daha yüksek ve çok daha tehlikelidir. Suriye’de bir rejim değişikliğine yönelik olarak ABD öncülüğünde sürdürülen savaşa Amerikan halkının güçlü bir şekilde “hayır” diyeceğine inanıyorum.

Suriyeli isyancıların silahlandırılması için CIA’ye 2013 yılında gizli bir talimat verdiğini nihayet Ocak ayında haberleştirdi. Habere göre, silahların finansmanı büyük ölçüde Suudi Arabistan tarafından sağlanırken, CIA de Obama’nın talimatları çerçevesinde organizasyon ve eğitim desteği sağlıyor.

Maalesef bu haber, ABD hükümeti tarafından fazla irdelenmeden ve New York Times tarafından izlenmeden kaybolup gitti. Kamuoyu karanlıkta bırakıldı: CIA-Suudi işbirliği ile yürütülen operasyonların boyutu nedir? ABD, Suriye’ye yılda ne kadar para harcıyor? Suriyeli isyancılara ABD, Suudi Arabistan, Türkiye, Katar ve diğer ülkeler tarafından ne tür silahlar veriliyor? Silahlar hangi gruplara gidiyor? ABD askerlerinin, havadan koruma sağlayan personelin ve diğer personelin savaşta rolü nedir? ABD hükümeti bu sorulara yanıt vermiyor ve ana akım medya da bu soruların yanıtlarını aramıyor zaten.

Obama, Amerikan halkına Suriye’de herhangi bir kara hareketına dahil olmayacağını defalarca söyledi. Ancak ABD halkı, hükümetin kısa açıklamalarıyla birkaç ayda bir ABD özel kuvvetlerinin Suriye’de konuşlandırıldığına dair bilgilendiriliyor. Pentagon ise ABD’nin ön cephede yer aldığına dair haberleri rutin olarak reddediyor. Ama Rusya ve Esad yönetimi geçenlerde Suriye’nin kuzeyinde isyancıların kalesi sayılan bölgeleri bombaladığında ve top ateşine tuttuğunda, ABD bu saldırıların bölgede bulunan Amerikan askerileri için bir tehdit oluşturduğunu Kremlin’e bildirmişti.

ABD halkına bilgi verilmedi

ABD halkına bu askerlerin görevi, maliyeti veya Suriye’deki karşıları konusunda herhangi bir bilgi verilmedi.

Arada bir sızan haberler, araştırmacı gazetecilerin yaptığı haberler, diğer hükümetlerin açıklamaları ve ABD’li resmi makamların nadiren yaptığı açıklamalar sayesinde anlıyoruz ki ABD, hem Esad’ı devirmek, hem de IŞİD ile mücadele etmek amacıyla CIA tarafından koordine edilen ve halen devam eden bir savaşa aktif olarak dahil olmuş durumda. Amerika’nın Esad’ı devirmeye yönelik mücadeledeki müttefikleri arasında Suudi Arabistan, Türkiye, Katar ve bölgedeki diğer ülkeler bulunuyor. ABD, isyancı güçlere silah, eğitim, özel kuvvetler desteği, hava desteği, lojistik ve diğer ülkelerden paralı asker desteği sağlayarak milyarlarca dolar harcadı. ABD’nin müttefikleri de milyarlarca dolar harcadı. Toplam ne kadar harcadığını bilmiyoruz.

ABD halkına alınan bu kararlarla ilgili hiçbir söz hakkı tanınmadı. ABD Kongresi’nden yetki veya bütçe onayı da istenmedi. CIA’in rolü

asla açıklanmadı veya meşru kılınmadı. ABD’nin eylemlerinin ulusal ve uluslararası hukuka uygunluğu, ABD halkı veya dünya önünde asla savunulmadı. ABD’nin askeri-endüstriyel cenahının merkezinde bulunanlar açısından bu gizlilik tam da olması gerektiği gibi. Onlara göre, Kongre’nin 15 yıl önce 11 Eylül saldırılarının faillerine karşı askeri güç kullanmak konusunda verdiği yetki, Başkana ve orduya Orta Doğu ve Afrika’da gizli savaşlar yürütmesi konusunda da verilmiş bir açık çektir. ABD, neler yaptığını kendi halkına neden açıklamak zorunda kalsın? Bu, operasyonları tehlikeye atabilir ve düşmanı güçlendirebilir. Halkın bilmesine gerek yok.

Savaş en son çare olmalı

Ben farklı bir görüşe inanıyorum: savaş en son çare olmalı ve demokratik denetime tâbi olmalıdır. Bu görüşe göre, Amerika’nın Suriye’deki gizli savaşı, hem ABD Anayasası (ki savaş ilan etme yetkisini yalnızca Kongre’ye vermiştir), hem de Birleşmiş Milletler Sözleşmesine aykırıdır. ABD’nin Suriye’deki iki cepheli savaşı, gülünç ve pervasız bir kumardır. Esad’ı devirmeye yönelik ABD öncülüğündeki çabaların amacı, Obama ve Clinton’ın zaman zaman öne sürdüğü gibi Suriye halkını korumak değil, İran ve Rusya’ya karşı bir vekâlet savaşı yürütmektir ve savaş meydanı da bir şekilde Suriye oldu.

Bu savaşın bedeli, Amerikan vekâlet savaşçılarının tahayyül ettiğinden çok daha yüksek ve çok daha tehlikelidir. ABD Esad’a karşı savaşını sürdürdükçe, Rusya da Esad’a askeri desteğini artırdı. Rusya’nın bu desteği, ABD ana akım medyasına göre bir meydan okuma: Kremlin, ABD’nin Suriye hükümetini devirmesini hangi cüretle engelleyebilir? Sonuç olarak Rusya ile giderek büyüyen diplomatik bir çatışmaya girildi ve bu çatışma daha da tırmanabilir ve istenirse de askeri çatışmaya kadar varabilir. Bunlar, yasal inceleme ve demokratik denetime tâbi olması gereken meseleler. Suriye’de bir rejim değişikliğine yönelik olarak ABD öncülüğünde sürdürülen savaşa Amerikan halkının güçlü bir şekilde “hayır” diyeceğine inanıyorum. Amerikan halkı, – IŞİD’in bertaraf edilmesi de dahil – güvenli bir şekilde yaşamak istiyor, ama aynı zamanda Afganistan, Irak, Libya, Suriye, Orta Amerika, Afrika ve Güney Doğu Asya gibi ülke ve bölgelerde ABD öncülüğünde yürütülen rejim değiştirme çabalarının uzun ve felaketle sonuçlanan tarihini de biliyor. ABD’nin güvenlikçi devletinin gerçekleri söylemeyi reddetmesinin esas nedeni de bu. Amerikan halkı, sürekli savaş halini değil, barışı tercih edecektir. Obama’nın kendi kötü mirasını onarmak için birkaç ayı kaldı. Amerikan halkına samimi davranmakla başlayabilir bu işe.